СЕНТЯБРЬ
4
1939 во
№ 124 (1087)
ДОНЫС 10 ур.

СТАВ СТРАНАЯССА ПРОЛЕТАРИЙЯС, ӦТУВТЧӦЙ!

КОМИ КОМСОМОЛЕЦ

ГАЗЕТ ЛЭДЗӦНЫ ВЛКСМ КОМИ ОБКОМ ДА СЫКТЫВКАРСА ГОРКОМ

СССР-са Первой созыва Верховнӧй Сӧветлӧн внеочереднӧй Нёльӧд Сессия

ВСЕОБЩӦЙ ВОИНСКӦЙ ОБЯЗАННОСТЬ КУЗЯ ЗАКОН ПРОЕКТ ЙЫЛЫСЬ

СССР-са Оборона кузя Народнӧй Комиссар Сӧветскӧй Союзса маршал К. Е. ВОРОШИЛОВ ёртлӧн доклад

Верховнӧй Сӧветса депутат ёртъяс! ССР Союзса Народнӧй Комиссаръяслӧн Сӧвет представитіс тіянлы видлалӧм вылӧ **„Всеобщӧй воинскӧй обязанность йылысь"** законопроект. Тайӧ законылысь жизненнӧй коланлунсӧ диктуйтӧма медвойдӧр миян Сталинскӧй Конституциянӧн, код положениеяскӧд ӧні существуйтысь закон находитчӧ мыйкӧ мында противоречиеын.

Сталинскӧй Конституциялӧн 132-ӧд статья **висьталӧ**:

„Всеобщӧй воинскӧй служба Рабоче-Крестьянскӧй Краснӧй Армияын представляйтӧ почетнӧй обязанность СССР-са гражданалӧн".

Сэк, кор действуйтысь законлысь первой статьясӧ редактируйтӧма **тадзи**:

„...ССР Союзӧс дорйӧм оружиеӧн киын пӧртсьӧ оломӧ сӧмын уджалысь йӧзӧн. Нетрудовӧй элементъяс вылӧ возлагайтсьӧ ССР Союзӧс дорйӧм обслуживайтӧм кузя мукӧд обязанностьяс".

Та кындзи, выль закон лэдзӧмлӧн коланлун вызывайтсьӧ и сійӧ вежсьӧмъясӧн, кодъяс бӧрья кадӧ лоисны миян народ да государство развитиеын.

„Обязательнӧй военнӧй служба йылысь" закон вӧлі примитӧма ЦИК-ӧн да СНК-ӧн 1930 вося август 13 лунӧ, мӧдногӧн кӧ, стӧч ӧкмыс во сайын.

Сійӧ кад чӧжӧн сӧветскӧй народ, кодӧн веськӧдліс Ленин—Сталин партия, шедӧдіс великӧй успехъяс уджалысь йӧзлысь государство котыртан да ёнмӧдан да Сӧветскӧй Союзын социализм стрӧитан делӧын.

Миян странаын ӧні окончательнӧ бырӧдӧма эксплоататорскӧй классъясӧс да рабочӧйяс, колхозникъяс да сӧветскӧй интеллигенция орӧдны позьтӧма сплотитчисны единӧй общӧй трудовӧй фронтӧ.

Миян страна социализм стрӧйтысь странаысь пӧри победившӧй социализмлӧн странаӧ. Социализмлӧн победаясыс вӧчисны познаӧн сӧветскӧй гражданалысь тыр равноправие, кодӧс закрепитӧма Сталинскӧй Конституцияӧн. Ставыс тайӧ да уна мукӧдтор резкӧя вежисны социально-политическӧй подувсӧ, код вылын ӧкмыс во сайын вӧлі стрӧитӧма **„Обязательнӧй военнӧй служба йылысь"** ӧні существуйтысь закон.

Радикальнӧй вежсьӧмъяс лоины тайӧ кад чӧжӧн сідз жӧ и миян государстволысь вооруженнӧй вынъяс стрӧитӧмын, котыртӧмын да комплектуйтӧмын. Тырмана индыны, мый мирнӧй кадся армиялӧн да Военно-Морскӧй Флотлӧн лыдыс бӧрья ӧкмыс во чӧжӧн быдмис куим пӧв да джын дорысь унджык.

Попутнӧ лыддя уместнӧйӧн висьтавны, мый Краснӧй Армиялӧн да Военно-Морскӧй Флотлӧн лыд боксянь быдмӧмыс тырвыйӧ лӧсялӧ сійӧ международнӧй обстановкакӧд, кодӧс миян правительство, партиялӧн Центральнӧй Комитет да Сталин ёрт пыр внимательнӧя да пристальнӧя изучайтӧны, сылысь став особенностьяссӧ да зигзагъяссӧ арталӧмӧн. (**Бурнӧй дырнюжалана аплодисментъяс. Ставӧн сувтӧны**).

Миян государство, ёртъяс, особӧй типа да „свет вылын начӧтн. Сійӧс кытшалӧма миянлы враждебнӧй капиталистическӧй мирса государствояслӧн. Сы вӧсна социализм страналӧн оборона вермас артавны сӧмын аслас собственнӧй вынъяс да ресурсъяс вылӧ. Гӧгӧрвосьӧ, миян партияса гениальнӧй да миян странаса кормчийлӧн—миян Сталинлӧн прозорливостьыс эм миянлысь рӧдина дорйӧм кузя мероприятиеяс сумма дінӧ солиднӧй слагаемӧй. (**Бурнӧй дырнюжалана аплодисментъяс. Ставӧн сувтӧны**).

Армиялӧн да Флотлӧн лыд боксянь содӧмкӧд тшӧтш, быдмисны да развивайтчисны сідз жӧ военнӧй техника да вооружение, кодъясӧн оснаститӧма миян военнӧй вынъяс. Та йылысь ставныд ті, депутат ёртъяс, бура тӧдсаӧ, и ме позволита аслым сӧмын неуна цифровӧй справкаясӧн тӧд вылӧ ускӧдны та йылысь.

Краснӧй Армия да Военно-Морскӧй Флот боевӧй техникалысь ӧкмыс во чӧжся прогресс сравнивайтӧмӧн, получайтам татшӧм картина: босьтны кӧ 1930 во 100 прӧчентӧн пыдди, то ми получайтам:

Танкъяс кузя вӧлі 1930 воын—100 прӧчент, ӧні—меным весиг абу ловкӧ висьтавны лыдпассӧ, сы вӧсна ме ог прӧчентъяс висьтав, а висьтала кымын пӧв лои содӧмыс,—ми имеитам танкъяссӧ 43 пӧв унджык. (**Бурнӧй, дырнюжалана аплодисментъяс. Залсянь горӧдӧмъяс: „Мед олас Ленинлӧн—Сталинлӧн партия! Ура, ёртъяс!", бурнӧй аплодисментъяс**).

К. Е. Ворошилов

Самолётъяс кузя 1930 воын—100 прӧчент, ӧні 656 прӧчент, мӧдногӧн кӧ быдмӧмыс 6,3 пӧв.

Тяжелӧй, средней да лёгкӧй артиллерия кузя вӧлі 100 прӧчент 1930 воын, ӧні 692 прӧчент, либӧ пӧшти 7 пӧв унджык.

Мелкокалибернӧй противотанковӧй да танковӧй артиллерия 1930 воын 100 прӧчент пыдди ӧні ми имеитам 70 пӧв унджык. (**Аплодисментъяс**).

Ручнӧй да станковӧй пулемётъяс 1930 воын 100 прӧчент пыдди имеитам ӧні 539 прӧчент либӧ пӧшти 5,5 пӧв унджык.

Механическӧй вӧв вынъяс ӧти боец вылӧ 1930 воын сійӧ кадся лыд дырйи ми имеитім 3,07. Ӧнія кадын боецъяслӧн лыд содӧм дырйи, кыдзи ме висьталі нин, 3,5 пӧв дорысь унджык, ми имеитам ӧти боец вылӧ полнӧй 13 вӧв вын. (**Аплодисментъяс**).

Военно-Морскӧй Флотлӧн тоннаж 1930 воын 100 прӧчентсянь содіс ӧнія кад кежлӧ 130 прӧчент вылӧ, мӧдногӧн кӧ ми имеитам ӧні 230 прӧчент.

Краснӧй Армиялӧн да Военно-Морскӧй Флотлӧн численность, вооружение да военнӧй техника содӧм вужвыйӧныс вежис миян обороналысь пытшкӧсса структурасӧ да организационнӧй построениесӧ. Такӧд лӧсялӧмӧн лоисны гырысь вежсьӧмъяс войскалӧн торъя родъяс да торъя военнӧй специальностьяс соотношениеын. Уна лыдӧн петкӧдчисны выль военнӧй организмъяс да войсковӧй соединениеяс, а сідзкӧ и выль специалистъяс. Армияын да Флотын ёна быдмис лыднас, политическӧя да аслас специальнӧй квалификацияын начальствующӧй состав, миян обороналӧн тайӧ постояннӧй зэв ценнӧй капиталыс. Ӧттшӧтш усложнитчисны рядовӧй да, торйӧн нин, начальствующӧй состав службалӧн условиеяс.

Миян Армия да Флот, кодъясӧс озырмӧдӧма зэв сложнӧй боевӧй техникаӧн да быд сикас машинаясӧн да механизмъясӧн, требуйтӧны ӧні, водзын вӧвлӧм серти ёнджыка, рядовӧй да начальствующӧй составлысь зэв уналыда вылын квалификацияа специалистъясӧс. Торйӧн нин начальствующӧй составлысь.

Став перечислитӧм условиеяссӧ, кыдзи и уна мукӧдсӧ,—**„Обязательнӧй военнӧй служба йылысь"** действуйтысь закон дерт эз вермы артыштны, а сы вӧсна и подлежитӧ выль законӧн вежӧмӧ. Но, ме думайта ми огӧ кутӧй сетуйтны сы вылӧ, мый сӧветскӧй оломӧ, миян государстволӧн да сійӧ вооруженнӧй вынъяслӧн бурнӧя развивайтчӧм панйисны действуйтысь законсӧ, нӧшта нин сійӧн, мый Краснӧй Армия да Военно-Морскӧй Флот тырвыйӧ отобразитісны миян рӧдиналысь великӧй достижениеяссӧ. Миян государстволӧн сборонный мероприятиеясын, социализмлысь вооруженнӧй вынъяс стрӧитӧмын, кыдзи зеркалӧын, петкӧдлӧма вынйӧра сӧветскӧй народлысь Ленин партия веськӧдлӧм улын, великӧй Сталин мудрӧй водительство улын победнӧй шествиесӧ. (**Бурнӧй, дырнюжалана аплодисментъяс. Горӧдӧмъяс: „Мед олас Сталин ёрт! Ура!"**).

Тайӧ ӧкмыс во чӧжӧн разнӧй кадъясын вӧлі примитӧма уна торъя законъяс да постановлениеяс, кодъяс относитчӧны обороналы, и кодъясӧс колӧ ёнджыка топыда йитны основнӧй военнӧй законкӧд.

Сідз, **например**:

Тайӧ кад чӧжӧн пыртӧма военнӧй званиеяс Армияса, Военно-Морскӧй Флотса, пограничнӧй да внутреннӧй войскаса став начальствующӧй составлы. Тайӧ мераыс зэв ёна отсаліс Армиялысь начальствующӧй кадръяс ёнмӧдӧмлы да котыртӧмлы, сійӧ определитіс миян командный составлысь чужӧмсӧ, отсаліс начальствующӧй составлы служба кузя продвижение да прохождение делӧлы.

Военнообученнӧй контингентъяслысь общӧй лыд содтӧм могысь, 1936 воӧ ЦИК решениеӧн, действительнӧй военнӧй служба вылӧ призывнӧй арлыд вӧлі чинтӧма кык во вылӧ, либӧ кызь ӧтиксянь дасӧкмыс арӧсӧдз. Краснӧй Армия стрӧитӧмлысь, рядовӧй да начальствующӧй состав комплектуйтӧмлысь да военнӧй обучение проходитӧмлысь, сідз шусяна, террито-

(Водзӧ видзӧд 2 листб.).

Всеобщӧй воинскӧй обязанность кузя закон проект йылысь К. Е. ВОРОШИЛОВ ёрт докладлӧн продолжение

риальнӧй система, тайӧ подув вылын, тырвыйӧ бырӧдӧма. Став миян Армия ӧні стрӧитсӧ, велӧдсьӧ да воспитывайтсьӧ кадровӧй подув вылын.

Во сайын нуӧдӧма военнӧй управлениеысь местнӧй органъяс кореннӧя реорганизуйтӧм, кодъяс сэтӧдз организационно топыда переплетайтчылісны Армиялӧн территориальнӧй системакӧд.

Ӧнія кадӧ автономнӧй республикаясын, крайясын да областьясын, автономнӧй областьясын да карьясын лӧсьӧдӧма самостоятельнӧй военкоматъяс.

Районнӧй военнӧй комиссариатъяслысь сеть паськӧдӧма куим пӧв дорысь унджык, мый тӧдчымӧн бурмӧдіс военнообязаннӧйяслысь учетлысь, а сідз жӧ очереднӧй призывлысь система да тырвыйӧ обеспечивайтӧ мобилизацияяс призыв серти.

Военнообязаннӧйясӧс учитывайтӧмлысь примитӧма выль система.

Учетлӧн выль пӧрадок йитӧма карьясын—паспортнӧй системакӧд, сиктса местаясын—подворнӧй книгаяскӧд.

Став низовӧй воинскӧй учет пуктӧма: карьясын — РК милициялӧн отделениеяс вылӧ, сиктса местаясын—сиктса да поселковӧй Сӧветъяс вылӧ.

Водзті существуйтлысь, сідз шусяна, студентъяслӧн высшӧй вневойсковӧй подготовка, код пыр ми гӧтӧвитлім запаслысь начсостав, кыдзи асьсӧ тырвыйӧ оправдайттӧмӧс—отменитӧма.

Военно-Морскӧй Флотын содтӧма службалысь срокъяс, кодъяс ставнас пырисны ӧні выль законопроектӧ.

Депутат ёртъяс!

Тіянлы видлалӧм вылӧ предложитӧм законопроект, коді топыда йитсьӧма миян Сталинскӧй Конституциякӧд, арталӧ сідз жӧ и став вежсьӧмъяссӧ, кодъяс лоины Армия да Флот олӧмын, кодъяс йылысь ме тані доложиті.

Лэдзӧй меным дженьыдика сувтлыны выль законопроектлӧн основнӧй да принципиальнӧй вопросъяс вылын.

Законлӧн ним. „Обязательнӧй военнӧй служба йылысь" ӧні действуйтысь закон пыдди, выль закон, миян Конституциякӧд соответствиеын, предлагайтсьӧ нимтыны—„Всеобщӧй воинскӧй обязанность йылысь закон".

Действительнӧй служба срокъяс йылысь. Законо проект предусматривайтӧ действительнӧй службалысь срок содтӧм сухопутнӧй войскаса да военно-воздушнӧй вынъяслӧн частьяса младшӧй командиръяслы кыксянь куим воӧдз. Сійӧ жӧ срок—куим во—предусматривайтсьӧ военно-воздушнӧй вынъяслӧн частьясса став рядовӧй составлы, внутреннӧй войскаса младшӧй командиръяслы да сухопутнӧй пограничнӧй войскаса младшӧй командиръяслы. Пограничнӧй войскаса корабльяс вылын службалӧн срок устанавливайтсьӧ нёль во.

Ме чайта, мый абу торъя надобность доказывайтны военнослужащӧйяслӧн индӧм категорияяслы действительнӧй военнӧй служитан срокъяс нюжӧдӧмлысь зэв ыджыд коланлунсӧ. Современнӧй армия представляйтӧ аснас, позьӧ кӧ сідзи выразитчыны, зэв сложнӧй, быдсяма да сложнӧй механизмъясӧн да вооружениеӧн ёна озырмӧдӧм комбинат. Не сӧмын неграмотнӧй, но весиг бура грамотнӧй морт, но коді эз прӧйдит систематическӧй, основательнӧй да кузькадся выучка, оз вермы ӧні эффективнӧ пӧртны олӧмӧ функцияяссӧ весиг прӧстӧй боецлысь специальнӧй войскаын, например, связистлысь функцияяс, не сёрнитӧмӧн нин младшӧй начальствующӧй состав йылысь, коді вооруженнӧй вынъяслӧн эм фундамент. Со мыйла предлагайтсьӧ содтыны авиацияын да погранвойскаын рядовӧй составлысь служитан срокъяс.

Ӧні действуйтысь закон серти Краснӧй Армияса младшӧй командиръяс служитӧны рядовӧй красноармеецъяскӧд ӧтмоз кык во.

Младшӧй командирӧс подготовитӧм да нормальнӧя используйтӧм вылӧ кык вося срок дзик тырмытӧм. Младшӧй командиръясӧс подготовитӧм служитан первӧй во чӧж мунӧ полковӧй школаясын да сӧмын служитан мӧд восяныс младшӧй командиръяс заводитӧны командуйтны подразделениеясӧн. Татшӧм ногӧн, найӧ командирскӧй службалӧн срокыс ӧнія кадӧ фактически артавсьӧ ӧти воӧн. Тайӧ срокыс командирскӧй навыкъяс шедӧдӧм да закрепитӧм вылӧ, нормальнӧя используйтӧм йылысь сёрниттӧг нин, зэв ичӧт.

Младшӧй командиръяслӧн тырмытӧм практическӧй опыт да службалӧн дженьыд срок зэв отрицательнӧя тӧдчӧ боецъяс подготовка вылын, мый вӧсна лоӧ видзны армияын срокысь вывті служитысь уна лыда младшӧй командиръясӧс.

Армияса младшӧй командиръяслы да военно-воздушнӧй вынъясса младшӧй специалистъяслы служитан срок куим воӧдз содтӧм лэдзас миянлы ӧткажитчыны сверхсрочнослужащӧйяслӧн институтысь, ротаясса, батареяясса, эскадронъясса старшинаяс должностьясын служитысьясысь да некымын специалистъясысь кындзи. Та кындзи, сверхсрочнослужащӧй младшӧй командиръяслысь лыд минимумӧдз чинтӧмӧн, миян лоас позянлун ӧддзӧдны бура подготовитӧм младшӧй командиръяслысь запас лӧсьӧдӧмлысь ӧдъяс, кодъяс колӧны Краснӧй Армиялы лыдӧн. Локтан войнаын младшӧй командиръяс кутасны ворсны первӧй да важнӧй роль.

Призывнӧй арлыд йылысь. Действуйтысь закон серти, действительнӧй служба вылӧ призывайтсьӧны граждана, кодъяслы призывайтчан вося январь 1 лунӧдз тырис дасӧкмыс арӧс.

Сы вӧсна мый призыв заводитчӧ сентябрь 1 лунсянь, то призыв вылӧ фактически локтӧны юношаяс дасӧкмыс арӧс да кӧкъямыс тӧлыссяяссянь кызь арӧс да кӧкъямыс тӧлыссясӧдз.

Законопроект серти (14-ӧд статья) призывнӧй арлыд устанавливайтсьӧ дасӧкмыс арӧссянь, а полнӧй среднӧй школа помалысьяслы—даскӧкъямыс арӧссянь. И арлыдыс артавсьӧ оз ӧнія моз призывайтчан вося январь 1 лун кежлӧ, а во чӧж, кор призывник призывайтчӧ, мӧдногӧн кӧ январь 1 лунсянь декабрь 31 лунӧдз.

Татшӧм ногӧн, действительнӧй военнӧй служба вылӧ фактически кутасны поступайтны татшӧм арлыда томйӧз: полнӧй среднӧй школа помавтӧмъяс — дас кӧкъямыс арӧссянь да кӧкъямыс тӧлыссянь дасӧкмыс арӧсӧдз да кӧкъямыс тӧлысьӧдз, а полнӧй среднӧй школа помалысьяс—дассизим арӧссянь да кӧкъямыс тӧлыссянь даскӧкъямыс арӧсӧдз да кӧкъямыс тӧлысьӧдз. Сідзкӧ призывнӧй арлыд чинтысьӧ ӧти во вылӧ, а полнӧй среднӧй образованиеа йӧзлы—кык во вылӧ.

Армия да Военно-Морскӧй Флот, сідзкӧ, тавосянь кутасны комплектуйтсьыны, выль закон кӧ лоӧ примитӧма, шӧркодь арлыдын дасӧкмыс да даскӧкъямыс арӧса томйӧзӧн.

Тайӧ результатын ми получайтам томйӧзлысь вося содтӧд контингент миянлысь запаснӧй кадръяс ёнмӧдӧм вылӧ, мый миян кадӧ зэв важнӧ. Война, лоас кӧ сійӧс миянлы видлыны, требуйтас боецъяслысь да начальствующӧй составлысь ыджыд лыд. Ми тӧдам, мый война лоас чорыдӧн, но тӧдам сідз жӧ и сійӧс, мый миянлы сійӧ лоас обязательнӧй победоноснӧйӧн. (Бурнӧй, дырнюжалана аплодисментъяс).

Гӧгӧрвосьӧ, депутат ёртъяс, сы вылӧ колӧ мудзлытӧг, дугдывтӧг да кужӧмӧн лӧсьӧдчыны. Сэтшӧм условиеяс дырйи ми победоноснӧя видзам миянлысь социалистическӧй рӧдинанымӧс, великӧй сӧветскӧй народлысь честьсӧ став да быдсикас врагъясысь. Та могысь мирнӧй кадӧ колӧ уна да бура гӧтӧвитны военнослужащӧйяслысь да военнообязаннӧйяслысь колана контингентъяс.

Миян страна, сылӧн став граждана пыр долженӧсь лоны тырвыйӧ вооружитчӧмаӧсь. Сӧветскӧй йӧз, кодъяс ёнӧсь духӧн, обязанӧсь лоны физически ёнӧн да военнӧй делӧ тӧдысьясӧн.

Призывнӧй комиссияяс йылысь. Закон проектын тӧдчымӧнъя места сетӧма призывнӧй комиссиялысь удж регулируйтӧмлы. Действуйтысь закон серти призывнӧй комиссияяс составӧ, военнӧй комиссар да исполкомъясса представительяс кындзи, пырӧны сідз жӧ представительяс профсоюзнӧй организацияяссянь, народнӧй образование отделъяссянь, а торъя случайясын и общественнӧй организацияясса представительяс.

Законопроект серти призывнӧй комиссияяс действуйтӧны местнӧй военнӧй комиссар председательствуйтӧм улын, государственнӧй властьлӧн местнӧй органъясса представительяс, военно-морскӧй флотса, НКВД-са, милицияса представительяс да кык врач составын.

Военнӧй служба вылӧ призыв нуӧдӧм—местнӧй военнӧй да гражданскӧй властьяс обязанность вылын. Сы вӧсна профсоюзъясса, народнӧй образование отделъясса да общественнӧй организацияясса представительясӧс призывнӧй комиссияяс составӧ пыртӧмын, ме ногӧн, абу некутшӧм коланлун.

Призывнӧй комиссияяс уджын торъя места босьтӧны врачьяс. Армия да флот здоровӧй контингентӧн комплектуйтӧм, тӧдчымӧн зависитӧ призыв дырйи врачьяс уджысь. Мӧдар боксянь, висьӧм вӧсна тырмымӧн основаниеястӧг призывысь мездӧм вермас сідз жӧ вӧчны государство обороналы ущерб. Сы вӧсна признайтсьӧ коланаӧн вӧчны законын 23-ӧд статья дінӧ специальнӧй примечание, коді висьталӧ:

„... Действительнӧй военнӧй служба вылӧ призывайтчысьяслысь здоровье состояние да физическӧй пригодность определитігӧн делӧ дінӧ недобросовестнӧй либӧ пристрастнӧй отношение лэдзӧмысь врачьяс—комиссияса шленъяс, сідз жӧ, кыдзи и врачьяс, кодъясӧс кыскӧма призывайтчысьяслы медицинскӧй освидетельствование нуӧдӧм вылӧ, нуӧны уголовнӧй кывкутӧм".

Действительнӧй военнӧй служба вылӧ призывлӧн отсрочкаяс йылысь

Существуйтысь закон серти, среднӧй школаясын велӧдчысьяслы сетсьӧ отсрочка школа помалӧм вылӧ 25 арӧсӧдз, а студентъяслы 28 арӧсӧдз. Среднӧй школа томйӧз обычнӧ помалӧны 18 арӧсӧн. Тайӧ арлыдыс и устанавливайтсьӧ выль законӧн среднӧй школа помалысьяслы военнӧй служба вылӧ призывайтчан могысь. Татшӧм ногӧн, среднӧй школа помалысьяс долженӧсь лоасны таво поступитны военнӧй служба вылӧ, сы вӧсна мый вузӧ поступитӧм вылӧ некутшӧм отсрочкаяс сетавсьыны оз кутны.

Отсрочка кутас сетсьыны сӧмын среднӧй школа помалӧм вылӧ, призывайтчысьяс кӧ висьӧм вӧсна либӧ мукӧд уважительнӧй помкаяс вӧсна оз вевъяв помавны среднӧй школа 18 арӧсӧдз. Татшӧм случайын сылы лоӧ сетӧма отсрочка школа помалӧм вылӧ, но 20 арӧсӧдз не унджык.

Сы вӧсна, мый выль закон серти среднӧй школа помалысьяс долженӧсь лоны первӧй прӧйдитны действительнӧй военнӧй служба да сӧмын та бӧрын мунны вузъясӧ, высшӧй учебнӧй заведениеясса студентъяслы отсрочка йылысь вопрос ачыс аснас отпадайтӧ. Студентъяс кузя, кодъяс велӧдчӧны вузъясын ӧні, отсрочка сохраняйтчӧ водздза основаниеяс серти. Томйӧзӧс 18 арӧса арлыдӧн среднӧй учебнӧй заведение помалӧм бӧрын армияӧ босьтӧм сетас армиялы да флотлы сӧветскӧй интеллигенциялысь ыджыд приток.

1939 воын ми призывайтам 145 сюрс гӧгӧр мортӧс среднӧй школа помалысьясӧс. Татчӧ пырӧны сідз жӧ разнӧй кадӧ отсрочка босьтысьяс. Тайӧ вель ыджыд отряд, кодысь кутасны комплектуйтчыны оз сӧмын полковӧй школаяс, но и специальнӧй частьяс. Тайӧ жӧ контингентъяссьыс кутас гӧтӧвитсьыны запаслӧн среднӧй начальствующӧй состав (младшӧй лейтенантъяс, лейтенантъяс, военнӧй техникъяс да мукӧд) военнӧй кад кежлӧ.

Среднӧй школа помалысьясӧс действительнӧй военнӧй служба вылӧ босьтан пӧрадок, коді устанавливайтчӧ выль законӧн, лоӧ мераӧн, кодӧс мӧдног оз позь шуны, кыдзи справедливость восстановитан мераӧн. Збыльысь, мый вӧлі ӧнӧдз? Среднӧй школаын велӧдчысь йӧз вермисны пукавны сэні 25 арӧсӧдз, а студентъяс 28 арӧсӧдз. И сӧмын тайӧ арлыдӧдз воӧм бӧрын, кыдзи правилӧ, аслас семьяӧн да воясӧн обременитчӧм нин, волісны студентъяс либӧ вуз помалӧм граждана призывнӧй участок вылӧ. Закон серти став тайӧ йӧзыс служитісны армияын ӧти во да шусьывлісны одногодичникъясӧн. Уна-ӧ имейтліс армия аслас радъясын тайӧ контингентсӧ? Эз, зэв этша. Вузъяс помалысьяс аслас тӧдчана юкӧнӧн устраивайтчывлісны быд пӧлӧс важнӧй да неважнӧй учреждениеясӧ, кӧні тшӧкыда шедӧдлісны выль отсрочкаяс 30 арӧсӧдз, кор вообще получайтісны призывысь освобождение. Артмыліс сідзи, мый государство видзис

(Водзӧ видзӧд 3 листб.).

Всеобщӧй воинскӧй обязанность кузя закон проект йылысь К. Е. ВОРОШИЛОВ ёрт докладлӧн продолжение

сьӧм тайӧ гражданасӧ велӧдӧм вылӧ, а найӧ эз выполняйтны сы водзын весиг ассьыныс гражданскӧй долг, эз мунлыны Краснӧй Армияӧ.

А миян армия да сылӧн техника развитиекӧд йитӧдын интеллигентнӧй йӧз колӧны армияын зэв уна. Краснӧй Армиялы да Военно-Морскӧй Флотлы вочамунӧмӧн, законопроект бырӧдӧ тайӧ кадӧдз существуйтысь несправедливость мукӧд томйӧз кузя да удовлетворяйтӧ обороналысь потребность.

Семейнӧй положение кузя призывникъяслы льготаяс йылысь. Действуйтысь закон серти призывниклы, коді содерживайтӧ аслас трудӧн семьяса ӧти либӧ некымын уджавны вермытӧм шленӧс, вермас лоны сетӧма льгота семейнӧй положение серти. Сэтшӧм призывникыс оз босьтсьы кадрӧ, а зачисляйтчӧ вневойсковикӧ, мӧдногӧн кӧ мездыссӧ действительнӧй службаысь да сулалӧ запасса учет вылын.

Действуйтысь законын семьяӧн подразумевайтчӧ, кыдзи буквальнӧ шуӧма: „родствоса разнӧй степеньяса йӧзлӧн родственно-трудовӧй объединение, кодъяс олӧны ӧтлаын да нуӧдӧны ӧти овмӧс, либӧ олӧны общӧй средствояс вылӧ“.

Татшӧма, позьӧ кӧ шуны, „семья“ определяйтӧм улас веськалӧны призывайтчысьлӧн не сӧмын бать-мамыс, гӧтырыс да челядьыс, но и сылӧн вокъясыс, чойясыс, призывайтчысь гӧтырлӧн дедыс да бабыс да призывайтчысьлӧн да сійӧ гӧтырлӧн став мукӧд рӧдвужыс, он тӧд кутшӧм кӧльӧнаӧдз (**серам**), овлісны кӧ найӧ ӧтлаын да пользуйтчылісны призывайтчысь отсӧгӧн. Семейнӧй положение кузя льгота вылӧ право определитӧм могысь семьялы татшӧм понятие ӧнія кадӧ серамысь кындзи нинӧм кыпӧдны оз вермы.

Колӧ кутны тӧдвылын, мый 1936 воӧдз армияӧ призывайтчылісны йӧз 21 арӧссянь 23 арӧсӧдз, уна призывникъяслӧн вӧлі кыкӧн, а ӧткымын призывникъяс ухитряйтчылісны имейтны и куим челядьӧн (**серам**), мукӧд рӧдвуж кындзи, кодъяс содерживайтчылісны найӧ иждивение вылын. Татшӧм условиеяс дырйи льготаяс сійӧ йӧзлы, кодъяс вӧлины семьяас нач ӧти работникӧн, оправдывайтчывлісны исключительнӧй условиеясӧн.

Кыдзи ме висьталі нин, законопроектӧн призывнӧй арлыд чинтыссьӧ 18—19 арӧсӧдз. Ёна кызвыныс, а ме кӧсйи эськӧ надейтчыны, мый призывникъяслӧн став 100 прӧчентыс ӧні оз кутны имейтны собственнӧй семья. (**Серам**). Тайӧ первой да важнӧй обстоятельство, а нӧшта ёндзыка серьёзнӧй обстоятельство заключайтчӧ сыын, мый колхознӧй строй победаӧн да миян странаын безработица абутӧм дырйи чорыда вежсис уджалысь йӧзлӧн благосостояние, а семьяыс ачыс ӧні абу нин сэтшӧм, кутшӧмӧн сійӧ вӧлі войдӧр, абу нин сійӧ серам петкӧдлан определение кодьыс, коді кӧть и жаль, имейтіс места миян законын.

Та вӧсна законопроект предусматривайтӧ, мый семейнӧй положение серти льготаяс сетсьӧны сӧмын призывникъяслы, семьяса нач ӧти работникъяслы, кодъяс содерживайтӧны асланыс уджӧн семьяса кык уджавны вермытӧм шленӧс. Тані семьяса уджавны вермытӧм шленъясӧн лыддьыссьӧны: бать—60 арӧсысь ыджыд да мам—55 арӧсысь ыджыд, либӧ бать да мам—первой да мӧд группаа инвалидъяс, арлыд вылӧ видзӧдтӧг.

Семейнӧй положение серти льгота заключайтсьӧ действительнӧй военнӧй службаысь мирнӧй кадӧ освободитӧмын, мӧд категорияа запасӧ зачислитӧмӧн.

Рядовӧй да младшӧй начальствующӧй состав запас йылысь

Военнообученнӧй запаслысь общӧй контингент водзӧ содтӧм могысь воинскӧй учет вылын сулалан срок содтысьӧ 10 во вылӧ—40 арӧссянь действуйтысь закон серти 50 арӧсӧдз проект серти (32-ӧд статья).

Запаслӧн дас старшӧй возраст (40—50 арӧс) лоӧны используйтӧмаӧсь военнӧй кадӧ, медсясӧ, тыловӧй служба нуӧм вылӧ.

Действуйтысь законысь торъялӧмӧн, код серти запасӧ зачисляйтсьӧны ставыс действительнӧй военнӧй служба отбывайтӧмъяс и сідз шусяна вневойсковикъяс, кодъяс эз прӧйдитлыны действительнӧй служба, — законопроект **юкӧ запассӧ кык категория вылӧ** (31-ӧд статья).

Первой категорияа запасӧ кутасны зачисляйтсьыны став военно-служащӧйяс, кодъяс прӧйдитісны армияын действительнӧй служба, тырвыйӧ велӧдӧм йӧз, а мӧд категорияа запасӧ—став йӧз, кодъяс эз служитны армияын, мӧдногӧн кӧ призывнӧй контингентлӧн лишкаыс, лоӧ кӧ сійӧ, льготникъяс да призывникъяс, кодъясӧс призывайтӧма годнӧйӧн нестроевӧй служба вылӧ военнӧй кадӧ.

Мӧд категорияа запасӧ кутасны зачисляйтсьыны сідз жӧ нывбабаяс, кодъяслӧн эм медицинскӧй, ветеринарнӧй либӧ техническӧй подготовка да кодъясӧс босьтӧма воинскӧй учет вылӧ Оборона да Военно-Морскӧй Флот наркоматъясӧн.

Военнӧй кадӧ законопроект предусматривайтӧ, колан случайын, призывайтны армияӧ да флотӧ индӧм специальностя нывбабаясӧс.

Тайӧ отношениеын законопроект торъялӧ действуйтысь законысь сійӧн, мый предусматривайтӧ нывбаба специалисткаяслысь армияын военнӧй кадӧ служитан обязанность, но и отбывайтны установленнӧй учебнӧй сборъяс (военнӧй госпитальяс бердын, институтъясын, лабораторияясын, мастерскӧйясын) потребностысь да индӧм наркоматъясӧн водзвыв пасйӧм планъясысь зависимостьын.

Военнӧй отношениеын велӧдӧмъясӧс велӧдтӧмъяс контингентъясысь разграничитӧм, запасӧс кык категория вылӧ юкӧм обеспечитас правильнӧйджык учет да соответствующӧй военнӧй подготовка мирнӧй кадӧ военнообязаннӧйяслӧн тайӧ кык неравноценнӧй группаыслы, а мобилизация дырйи кокньӧдас армияӧс да флотӧс правильнӧй комплектуйтӧм.

Законопроект предусматривайтӧ военнообязаннӧйяслы учебнӧй сборъяслысь срок тӧдчымӧна содтӧм.

Начальствующӧй составлы сборъяслӧн общӧй срокъяс содтыссьӧны куим пӧв, младшӧй командиръяслы—пӧшти вит пӧв, рядовӧйяслы—куим пӧв да джын да мӧд категорияа запаснӧйяслы—кык пӧв да джын.

Но запасын сулалан общӧй срок кӧ сопоставитны сійӧ жӧ кадӧ сборъяслӧн общӧй сроккӧд, то получитам татшӧм ньӧти не страшнӧй картина:

	Запасын сулалан общӧй срок		Сборъяслӧн общӧй срок
Рядовӧйяс	29 во (21 арӧссянь 50 арӧсӧдз)		1,5 во
Младшӧй командиръяс	28 во (22 арӧссянь 50 арӧсӧдз)		2 во
II категорияа запас	31 во (19 арӧссянь 50 арӧсӧдз)		2 во
Начсостав	Младшӧй лейтенантъяс, лейтенантъяс, старшӧй лейтенантъяс 25 во . .	Начсоставлы шӧркодя 20 во	3 во
	Капитанъяс да майоръяс 20 во . .		„
	Подполковникъяс да полковникъяс 15 во		„
	Комбригъяс да старшӧйджыкъяс 5—10 во		„

Разнӧй категорияяслы служба неравномернӧя проходитӧм объясняйтчӧ сійӧн, мый найӧ разнӧй кадын мунӧны отставкаӧ да найӧ, кодъяс мунӧны водзджык, долженӧсь проходитны куим во, сы вӧсна мый находитчӧны найӧ, шуны кӧ, сійӧ уровень вылын, код вылын застрянитісны армияын, да мукӧдъяс, служебнӧй лестница кузя вывланьмунӧмӧн, долженӧсь проходитны сійӧ жӧ куим восӧ, сы вӧсна мый налӧн обязанностьясыс армияын тӧдчымӧн ёндзыка кывкутанаӧсь да ёндзыка сложнӧйӧсь.

Законопроектын индысьӧ, сборлӧн сӧмын предельнӧй продолжительностьыс, а сылӧн фактическӧй продолжительностьыс кутас лӧсьӧдсьыны быд во Союзса СНК-ӧн, реальнӧй потребность серти.

Военнообязаннӧйясӧс военнӧй квалификациялӧн определеннӧй уровеньын кутӧм могысь переподготовка вылӧ сборъяслысь общӧй срок содтӧм, эм мера, коді вывті ёна колӧ. Ӧнія армия требуйтӧ став военнӧй персоналлысь, сы лыдын и рядовӧй персоналлысь ыджыд квалификация. Но сы вылӧ видзӧдтӧг, кӧть кутшӧм бура эськӧ эз вӧв подготовитчӧма боец либӧ командир, кад кольӧм мысти сылӧн квалификацияыс чинӧ. Та вӧсна, медым обеспечитны война случай кежлӧ армиялысь полнокровнӧй да квалифицированнӧй развертывание, колӧ первой да мӧд категория став запассӧ периодически да основательнӧя тренируйтны.

Мировӧй войнаын царскӧй армиялӧн опыт, кӧні сідз шусяна ополчение вӧлі вывті слаба либӧ ньӧти абу велӧдӧма, петкӧдліс, мый военнӧй кадын ускореннӧй подготовка вӧлі этша эффективнӧйӧн—фронт вылӧ мӧдӧдавсисны ньӧти подготовиттӧм йӧз, а мыйӧн жӧ сійӧ помасис, ті ставныд отличнӧя тӧданныд.

Начальствующӧй состав йылысь. Кадровӧй начальствующӧй составӧс служба кузя ёндзыка правильнӧя да аскадын продвигайтӧм, а сідз жӧ военнӧй кад кежлӧ запас накопитӧм содтӧм могысь, действительнӧй служба срокъяс сылы тӧдчымӧн чинтыссьӧны. Действуйтысь закон кузя лейтенантъяслы да накӧд равнӧйяслы лӧсьӧдӧма действительнӧй службалысь срок 40 арӧсӧдз, законопроектӧн предусматривайтсьӧ— 30 арӧсӧдз; старшӧй лейтенантъяслы да накӧд равнӧйяслы—40 арӧс, лоас—35 арӧс; майоръяслы да накӧд равнӧйяслы—45 арӧс, законопроект кузя—40 арӧс.

Став мукӧд начальствующӧй составлы, полковниксянь да вылӧджык, действуйтысь закон кузя—60 арӧс, а законопроект кузя полковникъяс—45 арӧс, комбригъяс—55, комдивъяс да вылӧджык—60 арӧс.

Законопроект лӧсьӧдӧ выль военнӧй званиеяс, кодъяс рангъяс йылысь миян списокын эз вӧвны,—подполковник да старшӧй батальоннӧй комиссар. Тайӧ мераыс колӧ служебнӧй пӧрадока уна соображениеясӧн.

Сборъяс дырйи удждон сохранитӧм йылысь да суточнӧйяс йылысь

Действуйтысь закон серти (военнослужащӧйяслы льготаяс йылысь кодекслӧн 45 да 46-ӧд статьяяс) учебнӧй сборъяс кадын рабочӧйяс да служащӧйяс пӧвсысь запаснӧйяс сайын сохраняйтчӧ уджалан места сертиыс полнӧй шӧркодь удждон, а вневойсковикъяс сайын (кодъяс эз проходитны действительнӧй военнӧй служба)—шӧркодь удждоныс кык коймӧд юкӧныс.

Законопроект кузя (48-ӧд статья) рабочӧйяс да служащӧйяс пӧвсысь став военнообязаннӧйяс сайын кыдзи рядовӧй составлы, сідзи и запасса командиръяс сайын, сохраняйтчӧ уджалан места кузя удждонлӧн джынйыс. Сы кындзи, законопроектӧн предусматривайтсьӧ, мый запасса став командиръяс сборъяс кад чӧжысь да сбор вылӧ мунан да локтан туй чӧжысь кутасны получайтны, званиеыс сертиыс, 5 шайтсянь 15 шайтӧдз сутки.

Действуйтысь закон серти колхозникъяс пӧвсысь рядовӧй составса запаснӧйяс, младшӧй командиръяс да вневойсковикъяс сборъяс кадын нинӧм оз получайтны. Сӧмын колхозникъяс пӧвсысь запасса командиръяс, мӧдногӧн кӧ колхозникъяслӧн неыджыд юкӧныс, кодъясӧс призывайтӧма сборъяс вылӧ, получайтӧ Оборона кузя да Военно-Морскӧй Флот кузя наркоматъяссянь суточнӧй. Татшӧм пӧрадокыс сувтӧдӧ военнообязаннӧй колхозникъясӧс рабочӧйяс да служащӧйяс серти омӧльджык положениеӧ.

Та вӧсна законопроект предусматривайтӧ пӧрадок, код дырйи став колхозникъяслы, кыдзи рядовӧйяслы, сідзи и запасса командиръяслы, кодъясӧс призывайтӧма учебнӧй сборъяс вылӧ, колхоз должен начисляйтны джынсӧ трудоденъяс шӧркодь лыддьысь, кодӧс сбор кад чӧжӧн лоас начислитӧма призывайтӧмъяскӧд ӧткодь специальностя да квалификацияа колхозникъяслы.

Военнообязаннӧй колхозникъясӧс, кодъясӧс временнӧ торйӧдӧма учебнӧй сборъяс вылӧ, материальнӧй обеспечение делӧ колхозъясӧс кыскӧм, и всеовременнӧй, и справедливӧй мера. И ӧнія кадын бур колхозъяслӧн ыджыд лыд начисляйтӧны трудоденъяс колхозса военнообязаннӧй шленъяслы налӧн учебнӧй сборъяс вылын олан кадӧ. Законопроект, татшӧм ногӧн, сӧмын предлагайтӧ оформитны сійӧс, мый уна колхозъяс вӧчӧны нин.

Воинскӧй учет йылысь. Законопроектлӧн квайтӧд глава, кодӧс сиӧма воинскӧй учетлы, законодательнӧй пӧрадокын закрепляйтӧ учетлысь выль система, код вылӧ ми вуджим нин тайӧ восянь.

(Помсӧ видзӧд 4 листб.).

К. Е. ВОРОШИЛОВ ёрт докладлӧн пом

Предприятиеяс кузя учетлӧн важ система асьсӧ эз оправдайт. Предприятиеясын военно-учетнӧй столъяс уджалiсны лёка.

Тшӧкыда артмывлiс, мый ӧткымын военнообязаннӧйяс, кодъяс сулалӧны запасын, учитывайтiсны некымын предприятиеяс кузя (тайӧ относитчӧ медся ёна налы, кодъясӧс ми аслас кадын шулiм летунъясӧн), а мукӧдъяс ньӧти эз учитывайтсьывны, мый вӧсна лои учетнӧй сведениеясын дзугӧмъяс.

Военнообязаннӧйяс вылӧ учетлӧн выль система местожительство признакъяс серти—милиция отделениеяс да сиктса Сӧветъяс кузя, аслас существуйтан дженьыдик срок чӧжӧн, сетiс нин положительнӧй результатъяс. Учетлӧн выль система дырйи, кор воинскӧй учетӧ примитӧм да снимитӧм мунӧ домовӧй книгаяс серти прописакӧд да выпискакӧд ӧттшӧтш, запасса военнообязаннӧйлы фактически оз позь вунӧдны учетӧ сувтӧм кузя аслас обязанность йылысь. Сэтчӧ жӧ учетлӧн выль системаыс военнообязаннӧйлы ёнджыка удобнӧйджык. Мӧд карӧ либӧ сiйӧ жӧ карын милициялӧн мӧд отделение районӧ вӧӧм бӧрын, военнообязаннӧй не должен личнӧ явитчыны милицияӧ воинскӧй учетӧ примитӧм вылӧ. Сы вылӧ тырмымӧн сдайтны управдомлы паспортыскӧд ӧттшӧтш ассыс военнӧй билетсӧ.

Быд военнообязаннӧй кӧ кутас стӧча соблюдайтны правилӧяс, кодъясӧс предусмотритӧма законопроектын 63, 64, 65 да 66-ӧд статьяясӧн, а управдомъяс, милиция да сиктсӧветъяс кутасны сы бӧрся чорыда видзӧдны, а найӧ обязанӧсь тайӧн занимайтчыны, тайӧ делӧ вӧсна став кывкутӧмсӧ сознавайтӧмӧн, то воинскӧй учет миян лоас сувтӧдӧма отличнӧ, и учетнӧй сведениеяс, кодъяслӧн правильностьыс имеитӧ зэв ыджыд тӧдчаналун успешнӧй мобилизация да война дырйи выбывайтӧм вынъяс нормальнӧя комплектуйтӧм вылӧ,—кутасны отражайтны запасса контингентъяслысь збыль состояниесӧ.

Начальнӧй да допризывнӧй военнӧй подготовка йылысь. Действуйтысь закон серти допризывнӧй подготовкаӧн шымыртӧма кык арлыд—даскӧкъямысдасӧкмыс арӧса томйӧз. Сiйӧ подготовкаыс пӧртсӧ олӧмӧ учебнӧй сборъяс вылын, общӧй продолжительностьыс кык велӧдчан тӧлысь.

Законопроект пыртӧ томйӧзлы военнӧй подготовка кузя выль вид—начальнӧй военнӧй подготовка, кодi кутас нуӧдсьыны став неполнӧй средней да средней школаясын 5-ӧд классянь заводитӧмӧн 7-ӧд классӧдз включительнӧ. Подростокъяслы тайӧ начальнӧй подготовка кындзи, кутас нуӧдсьыны и допризывнӧй подготовка. Бӧръяыс инмас средней школаса куим старшӧй классъясса велӧдчысьяслы (кӧкъямысӧд, ӧкмысӧд да дасӧд классъяс).

Томйӧз, кодъяс оз велӧдчыны, допризывнӧй подготовкасӧ, кыдзи велӧдчӧмлысь обязательнӧй вид, прӧйдитны оз кутны, сы вӧсна мый опыт петкӧдлiс, мый сэтшӧм подготовкаыс требуйтӧ гырысь средствояс да пользасӧ вайӧ этша.

Начальнӧй военнӧй подготовка вылӧ школаясса учебнӧй планын предполагайтсӧ сетны 6 лунын 2 часӧн, а учебнӧй заведениеясын допризывнӧй подготовка кутас нуӧдсьыны специальнӧй программа серти.

Кыдзи начальнӧй, сiдзи и допризывнӧй подготовка учебнӧй заведениеясын кутас нуӧдсьыны медсясӧ запасса командиръяс пӧвсысь штатнӧй военнӧй руководительясӧн.

Правильнӧ сувтӧдӧм начальнӧй да допризывнӧй подготовка миянлысь страна обороняйтӧм могысь ворсас роль, кодлысь тӧдчанлунсӧ сьӧкыд донъявны. Миян будущӧй воинъяс получитасны позянлун тӧдмасьны миян Краснӧй Армия боевӧй традицияясӧн да военнӧй дисциплина основнӧй началоясӧн. Подростокъяс да юношаяс велӧдчасны военнӧй стройӧ, стрелковӧй делӧӧ, кутасны тӧдны противовоздушнӧй да противохимическӧй защита кузя правилӧяс да, главнӧйсӧ, получитасны бур физическӧй тренировка да закалка.

Быдмысь поколение гумовтас начальнӧй военнӧй подготовкаысь сiйӧ моральнӧй да физическӧй качествояссӧ, кодъяс колӧны Краснӧй Армияса боецъяслы социализм вӧсна, миян рӧдина вӧсна локтан бойясын.

И, медбӧрын, ме должен пасйыны, мый „Обязательнӧй военнӧй служба йылысь" действуйтысь закон устанавливайтӧ „религиознӧй убеждениеяс кузя военнӧй службаысь освобождайтан" специальнӧй порядок.

Кыдзи петкӧдлiс бӧръя воясса призывъяслӧн опыт, религиознӧй убеждениеяс кузя военнӧй службаысь мездӧмъяслӧн лыдыс сэтшӧм этша (став Союз пасьта буквальнӧ ӧтка мортъяс), мый сэтшӧм разделсӧ выль законӧ пыртны абу нинӧм некутшӧм коланлун. 1937—1938 воясса призывъяс дырйи религиознӧй убеждениеяс кузя военнӧй службаысь мездӧм йылысь ни ӧти шыӧдчӧм эз поступитлы.

Депутат ёртъяс!

Заключениеын ме кӧсъя шуны, мый „Всеобщӧй воинскӧй обязанность йылысь" выль закон, кодi надейтча лоӧ примитӧма СССР-са Верховнӧй Сӧветӧн, лоас крепыд подулӧн, код вылын Краснӧй Армия да Военно-Морскӧй Флот развернитчасны нӧшта ёна да лоӧны нӧшта ёна вынйӧраӧн, нӧшта ёна крепыдӧн.

Сӧветскӧй Союзлӧн вооруженнӧй вынъяс пыр вӧлiны аслас народлӧн вирьяйӧн да сыкӧд ӧтлаын мунiсны найӧ сьӧкыдлунъяс венан туй кузя, достижениеяс да победаяс туй кузя.

Кыдзи и став страна, Краснӧй Армия да Военно-Морскӧй Флот аслас развитие став этапъяс вылын, и строительстволысь, и врагкӧд вооруженнӧй тышлысь став могъяс решитiгӧн, пыр имеитлiсны ас водзаныс Ленинлысь—Сталинлысь великӧй партия да миянлысь мудрӧй вождь Сталин ёртӧс. **(Бурнӧй, дырнюжалана аплодисментъяс, кодъяс вуджӧны овацияӧ. Ставӧн сувтӧны. Горӧдӧмъяс „Ура!". „Мед олас Сталин ёрт!").**

И ӧнi, кор став мир олӧ войнаводзса лихорадка состояниеын, Краснӧй Армия да Военно-Морскӧй Флот, кодъяс гордӧйӧсь сознаниеӧн, мый Сӧветскӧй Союзса вооруженнӧй вынъяскӧд пыр да торйӧдчывтӧг ӧтлаын став миян замечательнӧй народ да правительство, Ленинлӧн—Сталинлӧн партия да миян мудрӧй вождь Сталин, спокойнӧя да усиленнӧя уджалӧны сы вылын, медым быд здук лоны тырвыйӧ боевӧй дасьлунын. Сӧветскӧй Союз оз ло сувтӧма виччысьтӧг международнӧй событиеясӧн, кутшӧм кӧть внезапнӧйӧсь да грознӧйӧсь найӧ эз вӧвны. А сiйӧ господаяс, пемдӧм вежӧрыс кодъяслӧн торкӧ налы аддзыны Сӧветскӧй Союзӧс сэтшӧмӧн, кутшӧм эм сiйӧ збыль вылас, пыр кутасны получайтны предметнӧй урокъяс сэтчӧдз, кытчӧдз найӧ оз гӧгӧрвоны, мый Сӧветъяслӧн великӧй народ имеитӧ да пыр кутас имеитны ассыс великӧй да врагкӧд тышын страшнӧй вооруженнӧй вын, кодi кутас сокрушайтны ставсӧ да пыр, кодi лысьтас воны победоноснӧй Сӧветскӧй Союзса священнӧй праваяс, му да честь вылӧ.

Мед олас миян народ да сылӧн славнӧй Правительство!

Мед олас Ленинлӧн—Сталинлӧн партия!

Мед олас миян великӧй Сталин! (Овацияӧ вуджан бурнӧй аплодисментъяс. „Ура!" горӧдӧмъяс. Ставӧн сувтӧны да аплодируйтӧны. Кылӧны горӧдӧмъяс „Мед олас Краснӧй Армия да сылӧн вождь Ворошилов ёрт!", „Мед олас Военно-Морскӧй Флот!", „Мед олас великӧй Сталин!").

ИНФОРМАЦИОННӦЙ ЮӦРТӦМ

СОЮЗСА СӦВЕТ ЗАСЕДАНИЕ ЙЫЛЫСЬ

Сентябрь 1 лунӧ, 5 час лунын, СССР-са Верховнӧй Сӧвет заседаниеяс залын, Кремлын, вӧлi Союзса Сӧветлӧн нёльӧд заседание.

Председательствуйтӧ — Союзса Сӧветлӧн Председатель—депутат **А. А. Андреев.**

Союзса Сӧвет кывзӧ поправкаяс видлалӧм кузя да сельскохозяйственнӧй налог йылысь законлысь окончательнӧй текст подготовитӧм кузя Комиссияса председатель — депутат **М. Д. Багировлысь** доклад.

Депутат Багировлысь доклад кывзӧм бӧрын Союзса Сӧвет вуджӧ „Сельскохозяйственнӧй налог йылысь закон" гӧлӧсуйтӧмӧ да вынсьӧдӧмӧ.

Союзса Сӧвет ӧтсӧгласӧн вынсьӧдӧ—первой разделъяс кузя, а сэсся и ставнас — „Сельскохозяйственнӧй налог йылысь закон".

Всеобщӧй воинскӧй обязанность йылысь законлысь окончательнӧй текст подготовитӧм кузя да поправкаяс видлалӧм кузя Комиссияса докладӧн выступитiс Комиссияса председатель депутат **Д. С. Коротченко.**

Союзса Сӧвет ӧтсӧгласӧн вынсьӧдӧ—первой разделъяс кузя, а сэсся и ставнас „Всеобщӧй воинскӧй обязанность йылысь закон".

Председательствуйтысь—Союзса Сӧветлӧн Председатель депутат **А. А. Андреев** юӧртӧ, мый внеочереднӧй Нёльӧд Сессиялысь сёрнитанторъяс исчерпайтӧма да Союзса Сӧветлысь внеочереднӧй Нёльӧд Сессия объявляйтӧ тупкыссьӧмӧн.

ИНФОРМАЦИОННӦЙ ЮӦРТӦМ

НАЦИОНАЛЬНОСТЬЯС СӦВЕТ ЗАСЕДАНИЕ ЙЫЛЫСЬ

Сентябрь 1 лунӧ, 7 час 30 минутын рытнас, СССР-са Верховнӧй Сӧвет заседаниеяс залын, Кремлын, вӧлi Национальностьяс Сӧветлӧн нёльӧд заседание.

Председательствуйтӧ — Национальностьяс Сӧветса Председатель депутат **Н. М. Шверник.**

Национальностьяслӧн Сӧвет кывзӧ поправкаяс видлалӧм кузя да сельскохозяйственнӧй налог йылысь законлысь окончательнӧй текст подготовитӧм кузя Комиссияса председатель депутат **М. А. Бурмистенколысь** доклад.

Депутат **Бурмистенко** доклад помасьӧм бӧрын Национальностьяслӧн Сӧвет вуджӧ „Сельскохозяйственнӧй налог йылысь закон" гӧлӧсуйтӧмӧ да вынсьӧдӧмӧ.

Национальностьяслӧн Сӧвет ӧтсӧгласӧн вынсьӧдӧ первой разделъяс кузя, а сэсся и ставнас—„Сельскохозяйственнӧй налог йылысь закон".

Всеобщӧй воинскӧй обязанность йылысь законлысь окончательнӧй текст подготовитӧм кузя да поправкаяс видлалӧм кузя докладӧн выступитiс Комиссияса председатель депутат **П. А. Тюркин.**

Национальностьяслӧн Сӧвет ӧтсӧгласӧн вынсьӧдӧ—первой разделъяс кузя, а сэсся и ставнас—„Всеобщӧй воинскӧй обязанность йылысь закон".

Председательствуйтысь—Национальностьяс Сӧветса Председатель депутат **Н. М. Шверник** юӧртӧ, мый внеочереднӧй Нёльӧд Сессиялысь сёрнитанторъяс исчерпайтӧма да Национальностьяс Сӧветлысь внеочереднӧй Нёльӧд Сессия объявляйтӧ тупкыссьӧмӧн.

Германия да Польша костын военнӧй действиеяс

БЕРЛИН, 2. (ТАСС). Германскӧй армиялӧн верховнӧй командование юӧртӧ став фронтъяс вылын германскӧй войскалӧн продвижение йылысь. Германскӧй войскалӧн группа Верхне-Силезскӧй промышленнӧй область лунвылын матысмӧ Бяла дiнӧ да босьтiс Плесс. Войвылын германскӧй войска матысмӧны Варта ю дiнӧ. Польшаса рытыв-лун районын танковӧй соединениеяс Ченстохов войвылын матыстчӧны Радомск вылӧ. Велюнь босьтӧма. Частьяс, кодъяс расположитчӧмаӧсь Кемпно бердын, ӧдйӧ мунӧны Серадз вылӧ.

Померанскӧй армейскӧй группа вуджис Браха ю да воис Вислаӧдз, Грауденц рытыв-войвылын. Тайӧн помалӧма группакӧд ӧтласьӧм, кодi оперируйтӧ Асыввыв Пруссия боксянь Грауденц направлениеын. Корридорса войвыв юкӧнын находитчысь польскӧй войска вундӧма. Заводитӧма Асыввыв Пруссия боксянь лунвылӧ продвижение. Германскӧй войска продвигайтчӧны Прасныш вылӧ.

Англия да Австралия явитiсны война Германиялы

ЛОНДОН, 3. (ТАСС). Кыдзи юӧртӧ радио пыр Рейтер агентство, Чемберлен заявитiс, мый Великобритания находитчӧ Германиякӧд война состояниеын.

НЬЮ-ЙОРК, 3. (ТАСС). Австралийскӧй правительство талун объявитiс Германиялы война.

Ответственнӧй редактор
И. Г. УЛЬЯНОВ.

Адрес редакции: г. Сыктывкар, Дом печати, 1-й этаж, комната № 17, редакция газеты „Коми комсомолец". Телефон: 5—01.
Подписная плата: на 1 год—18 руб., на 6 мес.—9 руб., на 3 мес.—4 руб. 50 коп., на один мес.—1 руб. 50 коп.

Уполн. Главлита №. 2871. Типография Наркомместпрома Коми АССР.